

IV. STRATEGICKÉ SMĚRY ROZVOJE (ROZVOJOVÉ TRAJEKTORIE)

Následujícím krokem při tvorbě PSEK je stanovení možného strategického směru rozvoje obce neboli její rozvojové trajektorie. Každou takovou trajektorii lze charakterizovat buď přímo pro ni typickými akcemi, resp. dlouhodobými rozvojovými cíly nebo jejich odlišným významem, postavením, obsahem či způsobem realizace, ale např. i rozdílnou návazností a dobou jejich naplnění nebo pravděpodobností dosažení. Již z výčtu uvedených kritérií vyplývá, že určitý možný strategický cíl rozvoje obce může mít několik konkrétních variant naplnění v závislosti na tom, jakou rozvojovou trajektorii obec svým rozhodnutím zvolí.

V případě, že konkrétní rozhodování obce je výlučnou záležitostí okamžité volby v reakci na řešení bezprostředních problémů (bez vazby na dlouhodobou strategii), je zpravidla věcí náhody, zda schválené rozhodnutí o rozvoji obce odpovídá trajektorii spíše rozvojové, nebo pouze stagnační či dokonce může vést k upadání celkového sociálně ekonomického rozvoje obce. Proti tomu stojí cílevědomá rozhodovací činnost správy obce a jejích občanů, která se opírá o určitý koncepční, strategický materiál se zřetelnou specifikací jednotlivých akcí a činností, jejich návazností, časovým hlediskem, určením podílu veřejného a soukromého sektoru při realizaci potřebných kroků. Při výběru tohoto přístupu se pravděpodobnost, že rozvoj obce odpovídá dané rozvojové strategii, pochopitelně zvyšuje.

Z analýzy vnějších a vnitřních rozvojových předpokladů a problémů a z identifikace jejich silných a slabých stránek

vyplývá, že v případě obce Chorušice se může uplatnit hned několik trajektorií rozvoje s větší či menší mírou pravděpodobnosti svého naplnění. Za základní typy lze považovat následující varianty:

1. Trajektorie stagnace a pomalého úpadku

Pro tuto trajektorii, která se ve vývoji obce uplatňovala de facto v posledních desetiletích nepřetržitě, jsou typickými znaky:

- výrazná závislost obce na vnějších faktorech
- z toho vyplývající větší zranitelnost na nahodilé ale i zákonitě se projevující vnější vlivy
- pasivita ve využívání lokalizačních výhod obce
- tendence "žití z podstaty"
- malá míra kooperace soukromého a veřejného sektoru při využívání šancí a řešení problémů obce (převaha "individuálních" akcí)
- z toho plynoucí nižší efektivnost vynakládání veřejných prostředků obce
- pomalý růst, resp. stagnace životní úrovně obyvatel a z toho plynoucí nebezpečí konce "sociálního smíru" v obci (zejména v kombinaci stagnace životní úrovně s prohlubováním příjmové a majetkové diferenciací mezi občany
- velmi nízká atraktivita obce pro nově příchozí se záměrem trvalého osídlení
- posilování sociálního konzervatismu v myšlení a chování lidí.

Vývoj odpovídající těmto charakteristikám by ve svých důsledcích vedl k výrazné závislosti obce na vnějších faktorech, zejména pak na zásazích státu (popř. regionální samosprávy v budoucnu). Vyznačoval by se obecnou stagnací

hospodářského a společenského života a v konfrontaci se sousedními obcemi by docházelo k dalšímu snižování přitažlivosti Chorušic pro jejich obyvatelstvo. Současný vývoj sice nenaznačuje jednoznačné uplatnění této varianty do budoucna (na podporu tohoto názoru lze uvést zastavení poklesu hospodářské základny, relativní stabilizaci počtu obyvatel, po počátečních pochybnostech i rozvoj malého soukromého sektoru), nicméně riziko této vývojové cesty zde bude existovat do té doby, dokud bude obec nadprůměrně spojena se zemědělskou prvovýrobou.

2. Trajektorie rychlého rozvoje

Tento vývojový typ se vyznačuje následujícími charakteristikami:

- nižší závislost obce na vnějších faktorech vzhledem k jejich účelnému využívání v kombinaci s pozitivními vnitřními faktory
- cílevědomá aktivita při využívání lokalizačních výhod obce
- tendence "růstu blahobytu"
- vysoká míra kooperace veřejného a soukromého sektoru při využívání šancí a řešení problémů obce
- z toho plynoucí vyšší efektivnost vynakládání veřejných prostředků obce a dlouhodobě vstřícný přístup soukromých investorů k obci
- relativně rychlý růst životní úrovně obyvatel při současné přijatelné diferenciaci v příjmových a majetkových poměrech mezi občany
- vysoká atraktivita obce pro nově příchozí se záměrem trvalého bydlení
- rychlým změnám odpovídající přeměna sociálních vazeb a modelů chování obyvatel obce.

I když vzhledem k dosavadnímu vývoji nelze počítat, že budoucnost Chorušic bude probíhat podle scénáře této varianty (zcela určitě nikoliv v nejbližších pěti letech), nedoporučujeme tuto variantu zavrhnout jako nereálnou či utopickou. Lze uvést dva základní důvody. Jednak je možné uvést několik desítek obcí obdobné velikostní kategorie a s podobnými problémy jaké mají Chorušice, které v posledních 5 letech dokázaly využít změněných podmínek a na základě vhodně zvolené a realizované obecní strategie dokázaly příslušnou obec nasměřovat na počátek akcelerovaného rozvoje. Druhý důvod vidíme v tom, že Chorušice se přes všechny své problémy vyznačují hned několika desítkami výhod či silných rozvojových stránek, které při optimálním využití (a zároveň vytvoření podmínek pro toto využití) znamenají šanci zařadit se za 5-10 let mezi obce s dynamickým vývojem a relativně vysokou atraktivitou pro místní i dočasně pobývající obyvatelstvo a pro podnikatelskou sféru.

3. Mezi oběma výše specifikovanými trajektoriemi lze odvodit několik mezistupňů reálného vývoje, které se na základě své specifikace mohou přibližovat více či méně k oběma svým způsobem krajně definovaným variantám. Mohou to být strategie s přednostní orientací na rozvoj ekonomické stránky, s preferencí ekologických aspektů, nebo s důrazem na sociální stránky života obce. Je možné stanovit strategii založenou více na využití vnějších rozvojových impulsů či naopak preferovat rozvoj na bázi vnitřních zdrojů atd. Při respektování výsledků komplexní analýzy obce a s přihlédnutím k obecným poznatkům, jaké přístupy jsou voleny, pokud jde o obce typu Chorušic v České republice (menší obec v méně exponované poloze s převahou zemědělské

funkce), navrhuje realizaci trajektorie trvale udržitelného rozvoje. Její podstata je následující:

- uplatňování vyváženého rozvoje všech funkčních složek
- nepřetržité odstraňování anebo redukce negativně působících vnitřních faktorů rozvoje
- eliminace nepříznivě se projevujících vnějších faktorů
- prevence vzniku problémů
- permanentní vytváření podmínek pro využití pozitivních rozvojových faktorů a impulsů
- účelná kooperace všech subjektů rozhodujících o budoucnosti obce (samospráva, občané, podnikatelská sféra, státní orgány)

Uvedené základní atributy je nezbytné doplnit úvahou o časovém horizontu předpokládané realizace strategických rozvojových cílů, naplňujících trajektorii trvale udržitelného rozvoje. Vnitřní povaha níže definovaných cílů a složitost vnějších podmínek, souvisejících s přechodem k tržní ekonomice, jednoznačně orientují realizaci na období následujících zhruba 10-15 let. Jde tedy o střednědobě až dlouhodobě orientovanou strategii, jejíž naplnění rozhodně není možné očekávat za jeden rok, ale ani za 5 let. Konkrétně jde o následující základní strategické cíle rozvoje obce:

1. Posílení významu obce v systému osídlení (zejména ve vztahu k sousedním obcím)
2. Stabilizace počtu obyvatel a jeho vyvážená demografická a socioekonomická struktura
3. Orientace na rozvoj ekonomické základny obce ve výrobní a nevýrobní sféře s cílem diverzifikovat současnou úzce zaměřenou specializaci na zemědělství
4. Podpora vzniku a zachování pracovních příležitostí v obci

- s orientací na více kvalifikovanou práci
5. Zvýšení infrastrukturní vybavenosti obce na standardní úroveň
  6. Posílení a zkvalitnění bytového fondu obce jak cestou nové výstavby tak i rekonstrukcemi a případnou zpětnou transformací rekreačních objektů pro trvalé bydlení
  7. Zlepšení vzhledu obce odstraněním existujících nedostatků a zajištěním chybějících prvků
  8. Rozvoj místní kultury a ostatních společenských aktivit
  9. Stabilizace přijatelného sociálního klimatu v obci
  10. Zlepšení přírodního prostředí obce.

Sebelépe zformulovaná strategie a aktivní přístup vedení obce (daný již zájmem o zpracování PSER) nemohou být dostatečnou zárukou pro realizaci, pokud zde nebude souhlas většiny občanů a jejich chuť aktivně vstoupit do procesu rozpracování strategie a hlavně zapojit se do její realizace. S nedostatkem finančních prostředků, špatným legislativním rámcem apod. se obecní samospráva při dobré vůli vždy nějak vypořádá, absenci vůle většiny občanů chtít se podílet na rozvoji obce však není možné nahradit ničím. To je *conditio sine qua non*, čili podmínka, bez níž bude každý PSER odsouzen zpravidla jen k uložení do šuplíku.